

Danskernes Alkoholforbrug

Milhøj, Anders

Published in:
Symposium i Anvendt Statistik

Publication date:
2017

Citation for published version (APA):
Milhøj, A. (2017). Danskernes Alkoholforbrug. I P. Linde (red.), *Symposium i Anvendt Statistik* (s. 7-14). Danmarks Statistik.

Danskernes alkohol forbrug

Anders Milhøj

Økonomisk Institut,

Københavns Universitet

anders.milhøj@econ.ku.dk

Resume: I artiklen gennemgås de nyeste tendenser i danskernes alkoholforbrug ud fra de offentligt tilgængelige datakilder - mest oplysninger om Statens indtægter fra alkoholbeskatningen. Dernæst beskrives de oplysninger, der kan opnås fra de spørgsmål om alkoholvaner i den nyeste udgave af European Social Survey, ESS. Til sidst sammenholdes disse oplysninger om alkoholforbrug i ESS med ESS's velkendte variable om lykke og selv vurderet helbred.

Indledning

I aviser og andre medier er det den gængse opfattelse at problemerne med alkohol er stigende. Det trak fx store overskrifter, at den traditionelle gymnasiefest ved skolestart i august 2016 i Ulvedalene i Dyrehaven nord for København endte med ca 10 ambulanceindlæggelser og 180 samaritterbehandling. Den almindelige mening er, at de unge drikker mere og mere. Spørgsmålet er om det er rigtigt, at de unge drikker mere og mere?

Mange går videre og hævder at de unge drikker så meget, fordi de ældre så sandelig også drikker for meget og derved er elendige rollemodeller. Spørgsmålet er om det er rigtigt, at de ældre mere og mere?

Hvor meget drikker danskere?

Som bekendt er der skat på alle alkoholiske drikke bortset fra lys øl etc. Det er derfor muligt meget præcist at opgøre, hvor meget alkohol, der lovligt sælges i Danmark.

Der udgives hvert år en rapport om grænsehandlen. Et af elementerne i disse rapporter er, at der udføres stikprøvekontroller ved grænserne, så man kan se hvor meget alkohol, der indføres fra udlandet. Denne import fra udlandet er lovlig indenfor visse grænser. Tallene for den private import er dog meget usikre, da de er

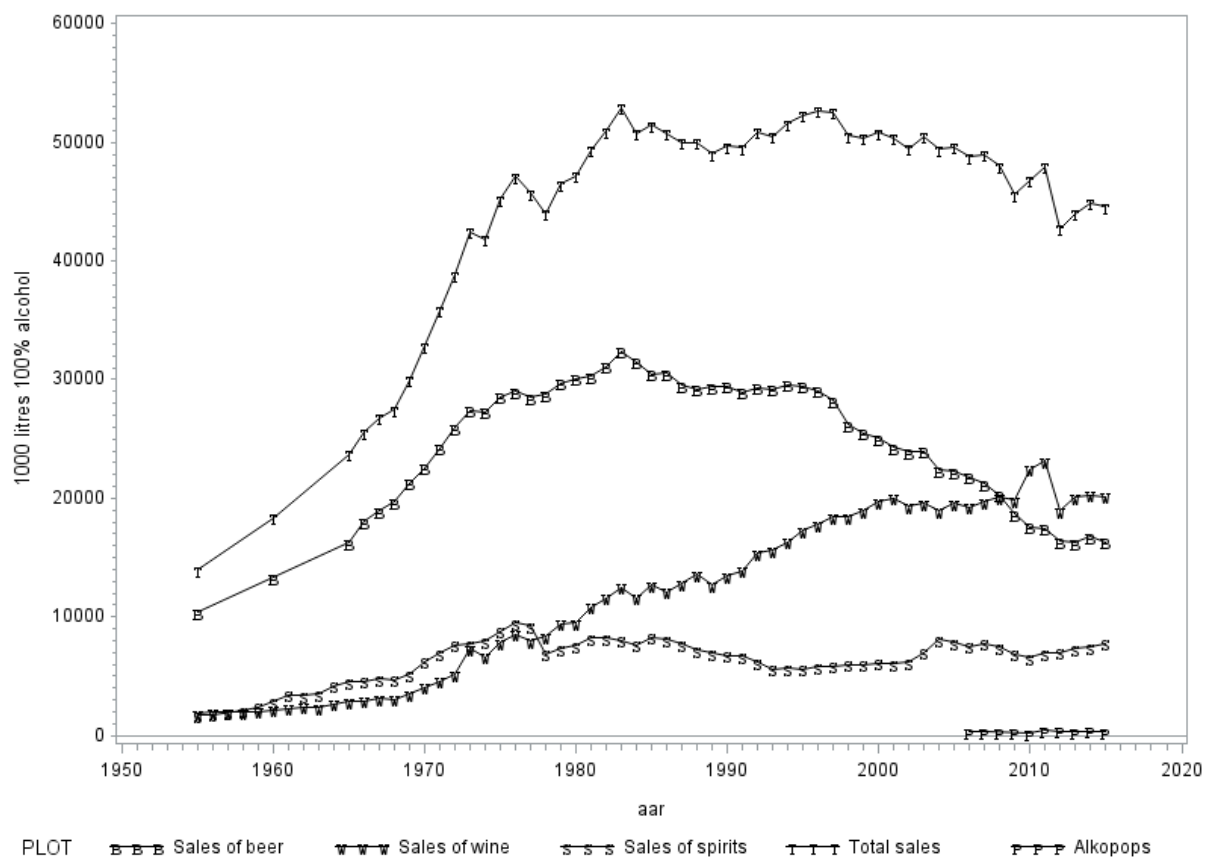
stikprøvebaseret, og da der sikkert er en tendens til underrapportering. Der forekommer også decideret smugling fx via lastbiltransporter af andre varer.

Et yderligere problem går den modsatte vej, da det jo er velkendt at nordmænd og svenskere privatimporterer en del alkohol fra Danmark.

Så er der også de mange rejser, som ofte forbigås i debatten. Danskere drikker meget alkohol under ferier i udlandet og udlændinge drikker alkohol under ferier i Danmark. I medierne omtales dette forhold kun, når det gælder unge menneskers ture til Prag eller Sunny Beach.

Selvom det ikke er korrekt at sættes lighedstegn mellem alkoholsalg - og da slet ikke skattebelagt alkoholsalg - i Danmark og så den mængde alkohol danskerne drikker, er disse offentliggjorte lovpligtige tal den bedste klde!

Det totale afgiftsbelagte alkoholsalg har jf figuren været svagt faldende, dog med fluktuationer siden en top i 1982. Figuren viser det samlede alkoholsalg i Danmark omregnet til liter ren 100% alkohol. Salget i 2016 var 10% lavere end i 1982. I disse næsten 25 år er antal indbyggere i Danmark steget med over 600.000, så gennemsnitsforbruget pr indbygger er altså faldet en del.

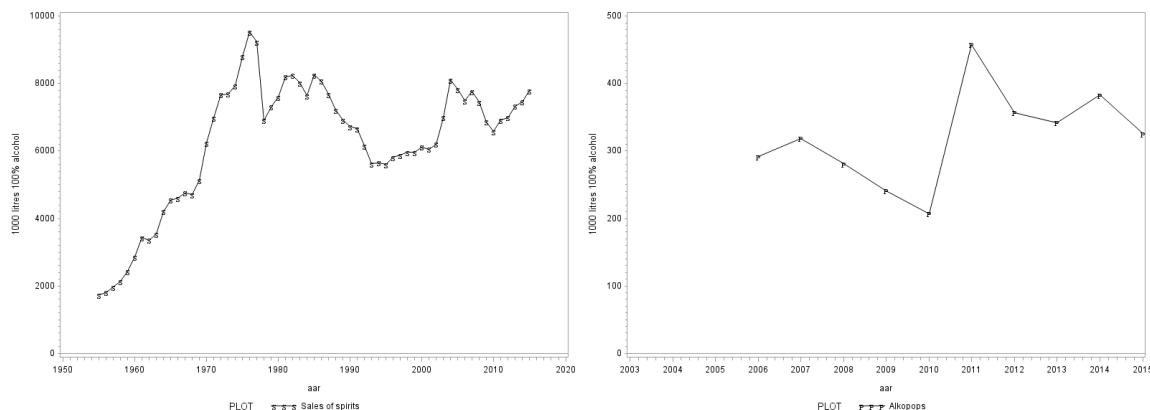

Hvad drikker danskerne?

Der er forskellige skattesatser på øl, vin og spiritus. Det gør det muligt at studere udviklingen i forbruget af disse tre hovedtyper alkohol. Figuren viser, at ølsalget styrtdykker mens vinsalget stiger og stiger. Jeg har tidligere redegjort for, at dette skyldes ændrede vaner (man drikker ikke øl til pastaretter) og ikke ændrede prisrelationer.

Spiritussalget er nogenlunde konstant, når det bedømmes ud fra den første figur. Der er et par knæk i kurven. De skyldes ændrede afgiftssatser på spiritus i forhold til skattesatserne på øl og vin. Den sidste stigning i salget skyldes en kraftig reduktion i skatten på spiritus i 2001, hvor skatten på øl og vin samtidigt blev holdt konstant. Det er bemærkelsesværdigt, at det samlede alkoholsalg ikke steg selvom spirituslaget steg.

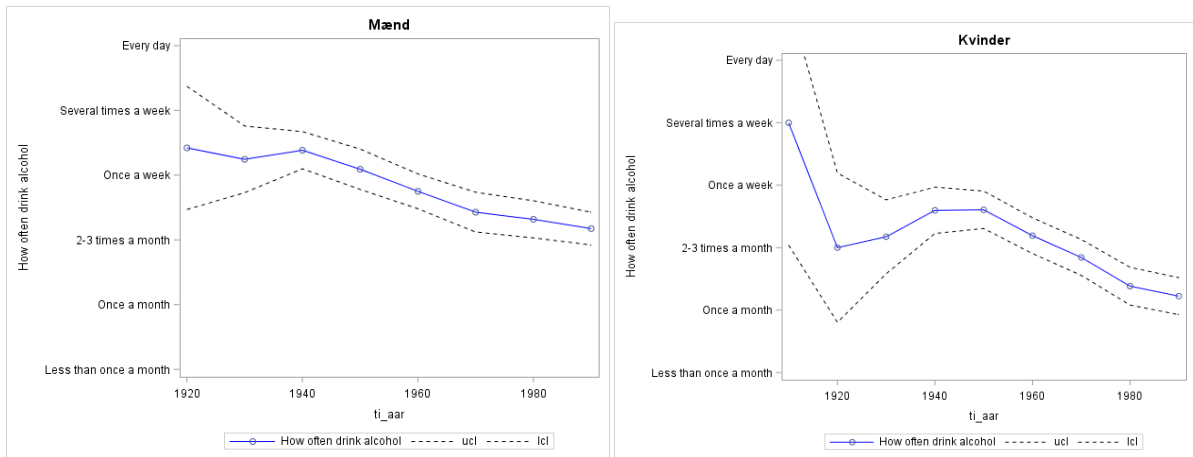
I de senere år har der været en særskat på alkopops og den slags blandingsprodukter. Figuren viser udviklingen i dette salg – igen omregnet til 100% alkohol. Salget er ubetydeligt i forhold til det øvrige - se P-erne i nederste højre hjørne på den første figur.

Ellers viser de mere præcise figurer for salget af spiritus og en del fluktuationer. I spiritussalget kan der med lidt god vilje ses en voksende tendens de sidste 15 år. Denne stigning kan være ungdommens øgede forbrug nyere produkter som af "shots", fx vodka med bolsjesmag. Alkopops salget er meget lavt og er uden betydning for det samlede billede af danskernes drikkemønster.

Hvem drikker

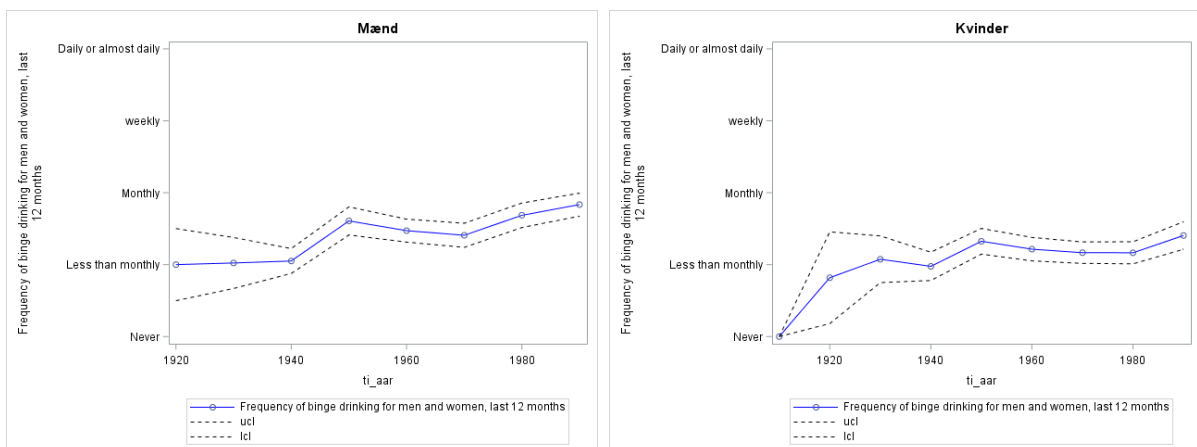
European Social Survey, ESS, indeholder i sidste runde, runde 7 i 2014, et par spørgsmål om alkoholforbrug. Der spørges bla til, hvor ofte, der drikkes alkohol. Figurene viser svarene opdelt i gennemsnit for 10-års aldersklasser. Bemærk at x-aksen er fødselsår, der skal altså trækkes fra 2014, som er det år, hvor undersøgelsen blev gennemført. De adspurgte er i intervallet 15 til op imod 100 år, med de yngste længst til højre på den vandrette akse.

Der er to ældre damer over 95 i datasættet, længst til venstre den vandrette akse. De drikker ofte, men dette høje tal er naturligvis meget usikkert bestemt. Det ligger mere fast, at yngre drikker sjældnere end ældre i aldersintervallet fra 15 til 75 år både for mænd og kvinder. Kvinder i aldersintervallet 75 til 90 år drikker ikke så ofte som kvinder i 50-erne.

Nu er det jo ikke sikkert, at de nuværende 50-årige har bevaret deres drikkevaner fra da de var i 20-erne til i dag. Men antages det, viser tallene altså, at ungdommen drikker sjældnere nu end tidligere.

Der spørges også til, hvor ofte respondenterne "bingedrikker", dvs drikker mere end fem genstande ved samme lejlighed.

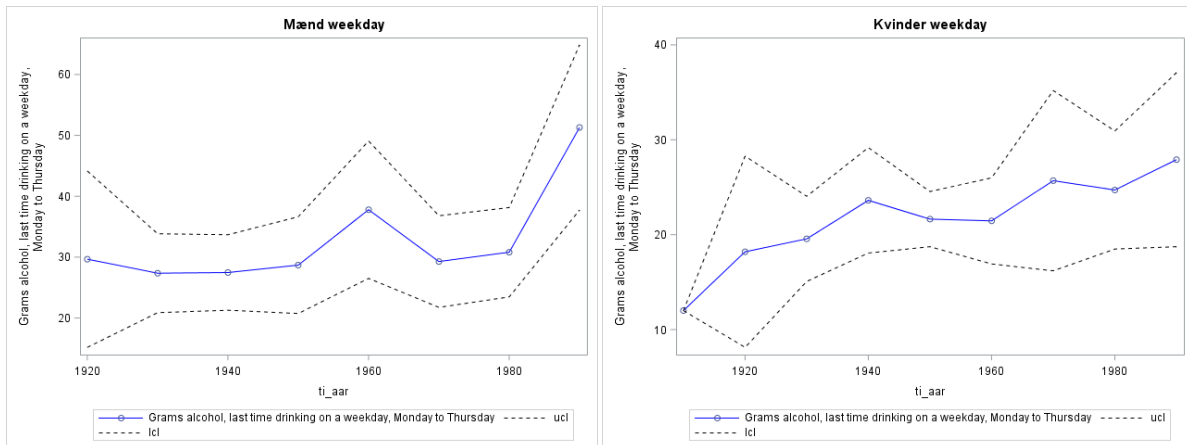
De to ældre damer bingedrikker aldrig! Men ellers viser svarene, at det højst foregår månedligt selv blandt de yngste. Tendensen til, at yngre bingedrikker oftere end ældre, ses også af figurene, selvom den ikke er så markant.

Hvor meget drikkes der?

Der spørges til, hvor mange gram alkohol, der blev indtaget sidste gang respondenterne drak på en hverdag, respektive på en weekenddag. Svarene er omregnet til gram alkohol, hvor en genstand svarer til tolv gram en alkohol. De viste gennemsnit er

gennemsnit, for de der rent faktisk har svaret på spørgsmålet, dvs at respondenter, der ikke drikker, ikke er medregnet i de viste gennemsnit.

Først ses på, hvor meget der drikkes på en hverdag. Her er det markant, at de yngste drikker langt mere på en gang end ældre.

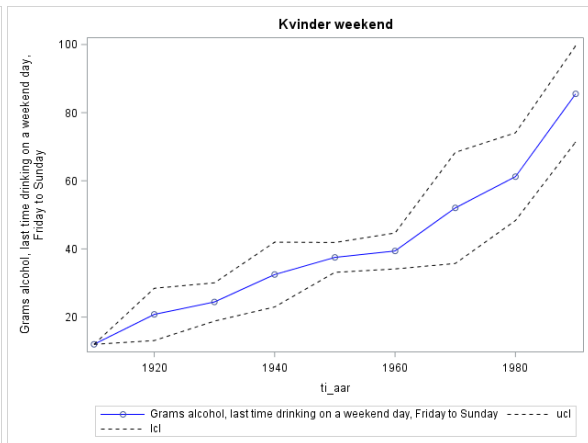
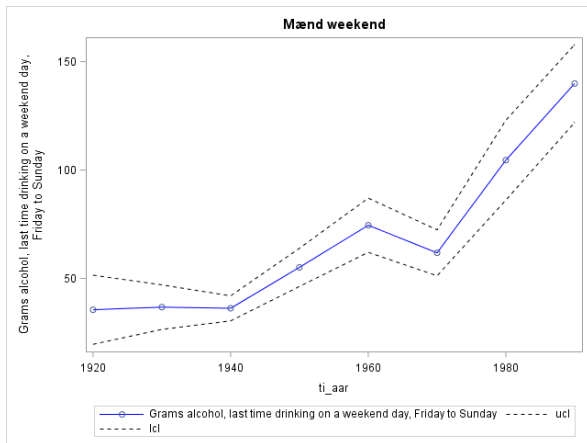

I den mere kuriøse afdeling ses, at de to ældre damer drikker præcis en genstand, dvs 12 gram alkohol, hver gang, de drikker uanset om det er hverdag eller weekenddag.

Gennemsnittet for de alleryngste mænd i intervallet 15 til 25 år er ca 50 gram dvs omkring fire genstande, mens det kun er omkring to genstande for de yngste kvinder.

Tendensen til, at kvinder drikker mere pr gang, når de drikker på en hverdag, jo yngre der er, er åbenlys ud fra den lineære trend på figuren. For mændene er niveauet mere konstant med en top for de ca 50 til 65-årige og så det markante løft for de under 25-årige.

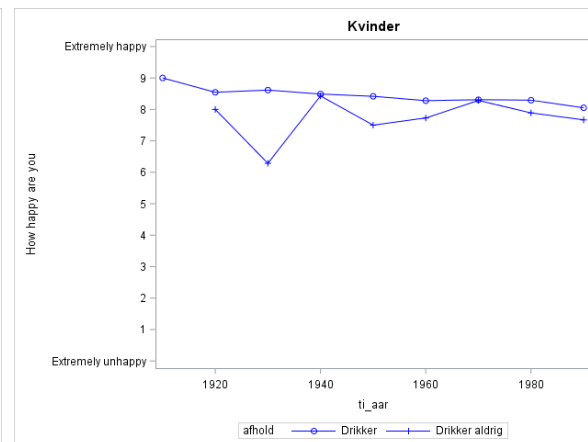
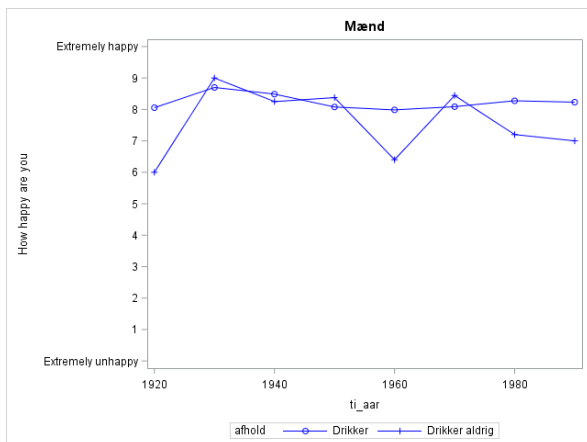
Når det gælder antal genstande, sidst der blev drukket på en weekenddag, er den opgående lineære trend fro begge køn meget dominerende. Det betyder altså, at både mænd og kvinder drikker langt mere pr gang i weekenden end ældre. For mænd i den yngste gruppe er tallet omkring 140 gram alkohol, dvs op imod tolv genstande, mens det "kun" er omkring otte genstande for kvinder i den yngste gruppe.

Bliver vi gladere af at drikke?

ESS stiller også spørgsmål om selvvurderet lykke og selvvurderet helbred.

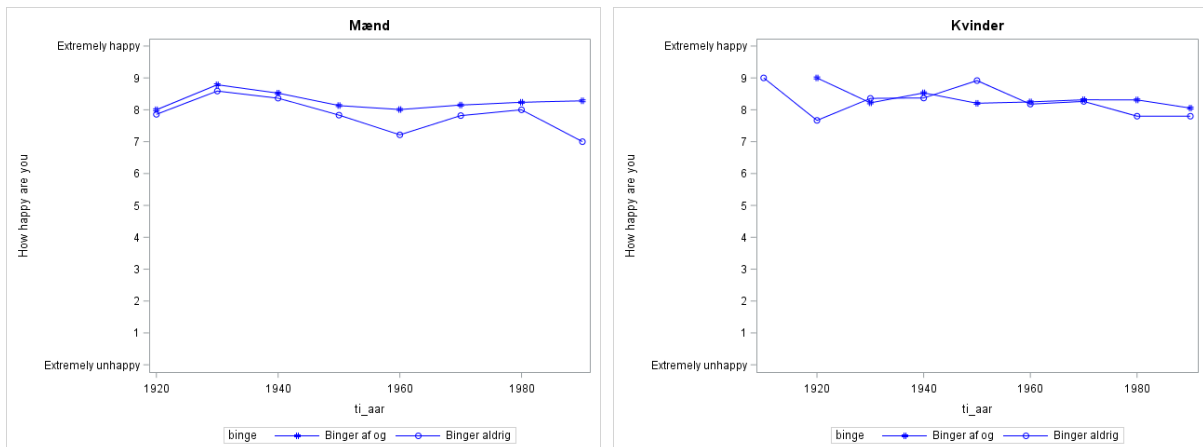
Den selvvurderede lykke er besvaret på en skala fra nul til ti, hvor ti er "extremely happy". På figurerne er den gennemsnitlige lykke for mænd og kvinder tegnet for tiårs aldersklasserne, idet der er delt op alt efter om respondenter er totalt afholdende eller drikker lidt (eller meget)

Igen i den kuriøse afdeling ses, at de to ældre damer, der drikker en genstand om dagen er de lykkeligste i hele datasættet. Mænds lykkefølelse er stort set uafhængig af alderen, mens kvinder ser ud til at blive en anelse lykkeligere jo højere alder, der har -kurven har i al fald en svag nedadgående trend fra ældre mod yngre.

Der er ikke markante forskelle på kurverne for afholdende og drikkende respondenter. Der er langt flere, der drikker i det mindste lidt, end der er totalt afholdende i datamaterialet. Det betyder at punkterne for de totalt afholdende er usikkert bestemt, så denne kurve fluktuerer en del. Det generelle billede er, at de totalt afholdende er en anelse mindre lykkelige end de, der drikker.

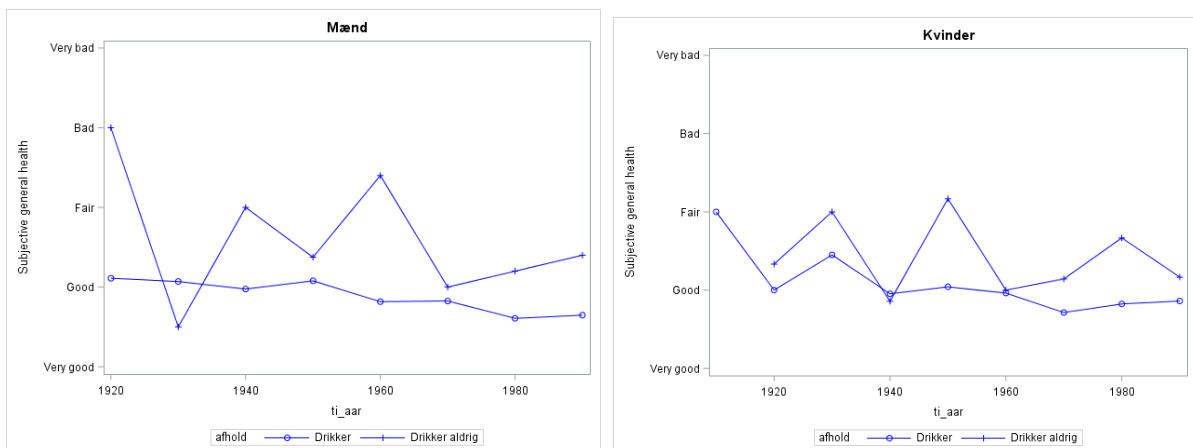
De tilsvarende kurver for respondenter, der bingedrikker (dvs drikker mere end 5 genstande ved samme lejlighed) bare en gang imellem og respondenter, der aldrig bingedrikker giver mere jævne kurver, da der flere, der aldrig bingedrikker, end der er totalt afholdende. Billedet er, at de mænd, der aldrig bingedrikker, er knapt så lykkelige som de, der bingedrikker af og til. Bortset fra de to ældre damer, der aldrig bingedrikker, men som fremstår som de lykkeligste i hele datasættet.

Bliver vi sundere af at drikke?

Svaret er jo klart NEJ i følge alle Sundhedsstyrelsens anvisninger. Ved et tidligere symposieindlæg, Milhøj(1987), er det påvist, at dødeligheden af skrumpelever hænger markant sammen med det totale alkoholforbrug set over en over hundrede års periode.

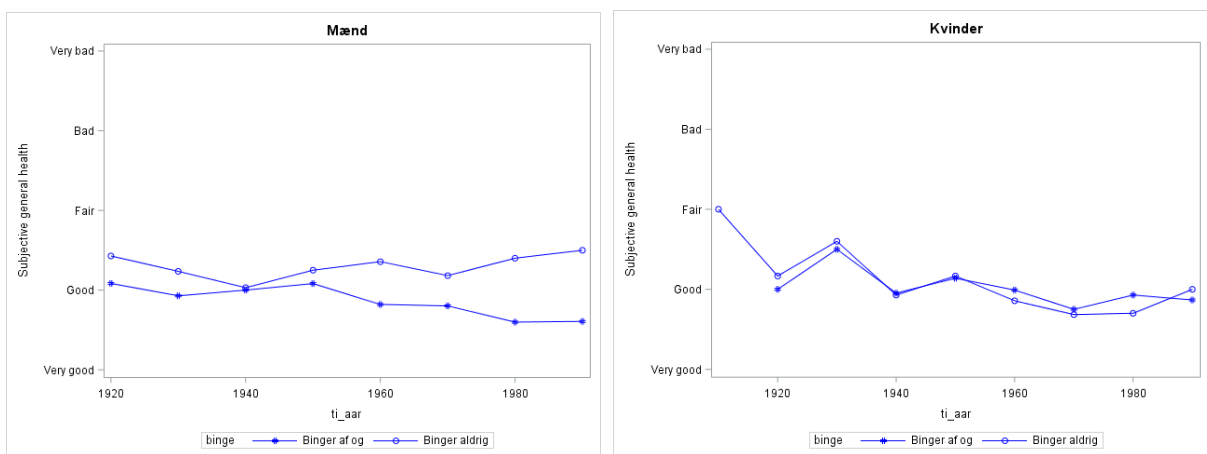
I dette afsnit behandles i stedet den selvvaluerede lykke fra ESS datasættet, og her er billedet snarere det modsatte. Men det skal selvfølgelig bemærkes, at de viste grafer på ingen måde underbygger en kausalitet mellem et vist alkoholforbrug og godt helbred. Det kan lige så vel være den modsatte effekt, at det kræver et godt helbred at drikke!

De to meget gamle damer, der drikker moderat, har et "fair" helbred, hvilket jo nok skyldes, at de ofte betænker alternativet. De ældste mænd har et decideret "bad" helbred, hvis de ikke drikker. Hvis de derimod drikker, er helbredet i gennemsnit næsten "good".

For de drikkende opleves helbredet svagt dårligere med alderen, dvs en svag nedadgående tendens fra venstre mod højre på figurerne. Da der er ret få, der ikke drikker, er udsvingene større på kurven for de afholdende. Men tendensen er, at afholdende oplever et dårligere helbred end respondenter, der drikker.

For bingedrikning fås et klarere billede, da der flere, der aldrig bingedrikker, end der er totalt afholdende i datamaterialet.

For kvinder er der absolut ingen forskel at spore mellem de, der bingedrikker af og til og de, der aldrig gør det. For mænd er den tendens at jo yngre mændene er, jo dårligere opleves helbredet blandt de, der aldrig bingedrikker, ned blandt de, der bingedrikker en gang imellem. Men denne effekt kan jo som tidligere nævnt sagtens være kausalitet den modsatte retning.

Referencer

Anders Milhøj, 1987. Sammenhængen mellem det totale alkoholforbrug og antal dødsfald af alkoholrelaterede sygdomme analyseret ved tidsrækemetoder. *Symposium i Anvendt Statistik, Uni-C, Århus*